BỘ CÔNG AN

CÔNG AN TỈNH HƯNG YÊN

NỮ ANH HÙNG LIỆT SỸ BÙI THỊ CÚC

"Sống anh dũng, chết vẻ vang"

Niềm tự hào của lực lượng Công an nhân dân Việt Nam

THÁNG 3, NĂM 2018

Anh hùng lực lượng vũ trang, liệt sĩ Công an nhân dân
Bùi Thị Cúc (tức Trần Thị Lan), người con ưu tú
của quê hương Hưng Yên, tấm gương kiên trung,
bất khuất, "sống anh dũng, chết vẻ vang", mãi mãi
là người đồng niên, cổ vũ các thế hệ cán bộ, chiến sĩ
Công an nhân dân Việt nam về tinh thần tiến công cách mạng,
quyết đoàn phấn đấu, hy sinh vì độc lập, tự do của
Tổ quốc, vì cuộc sống bình yên, hạnh phúc của nhân dân.

Tô Lâm
Bộ trưởng Bộ Công an.

Anh hùng liệt sỹ lực lượng vũ trang nhân dân
Bùi Thị Cúc (tức Trần Thị Lan)

TIỂU SỬ
ĐỒNG CHÍ BÙI THỊ CÚC (1930 - 1950)

Đồng chí Bùi Thị Cúc tên thật là Trần Thị Lan, sinh năm 1930 ở thôn Vân Mạc, xã Quang Trung, huyện Ân Thi (nay là thôn Vân Mạc, xã Vân Du, huyện Ân Thi, tỉnh Hưng Yên).

Chị Cúc là cán bộ địch vận của huyện hội Phụ nữ Ân Thi, là Đảng viên Cộng sản. Do yêu cầu nhiệm vụ, từ tháng 12 năm 1949 chị Cúc trở thành cán bộ Công an quận 3 tỉnh Hưng Yên (cũ) được phân công hoạt động trong lòng địch. Bằng sự khôn khéo và gan dạ, chị Cúc đã bố trí đồng đội của mình cài cắm trong hàng ngũ địch, làm tốt công tác binh vận và trừ khử tên Nhi chỉ huy bốt Cảnh Lâm khét tiếng gian ác và phản động. Sau khi hoàn thành nhiệm vụ, tên Nhi đã bị tiêu diệt, bọn địch lùng bắt được chị, bằng mọi thủ đoạn mua chuộc, dụ dỗ, chúng đã đem chị Cúc ra chợ tra tấn rất dã man như cắt vú, chặt tay, rạch mặt,… Trước đòn thù của địch, đồng chí Bùi Thị Cúc vẫn kiên trung, bất khuất, quyết không khai báo cơ sở của ta trong vùng, chị vẫn giữ vững khí tiết của người cán bộ Công an cách mạng.

Đồng chí Bùi Thị Cúc đã anh dũng hy sinh ngày 15/5/1950. Gương chiến đấu hy sinh của nữ Công an Bùi Thị Cúc được đồng bào, đồng chí thương tiếc, khâm phục.

Ngày 15/1/1952, Hồ Chủ Tịch ký sắc lệnh số 77/SL truy tặng đồng chí Bùi Thị Cúc Huân chương độc lập hạng 3 và 6 chữ vàng "***Sống anh dũng, chết vẻ vang***".

Ngày 3/8/1995, Chủ tịch nước ký Quyết định số 499/KT/CTN truy tặng liệt sỹ Bùi Thị Cúc danh hiệu "Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân".

Nữ anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc *"Sống anh dũng, chết vẻ vang"* Niềm tự hào của lực lượng Công an nhân dân Việt Nam

Đại tá Phạm Thế Tùng
Phó Bí thư Đảng ủy
Phó Giám đốc Công an tỉnh Hưng Yên

Dù những năm tháng chiến tranh đau thương đã lùi xa, những mất mát đang dần được khỏa lấp trong cuộc sống hòa bình hôm nay, nhưng lịch sử Việt Nam luôn khắc ghi đóng góp to lớn của những anh hùng liệt sỹ, trong đó có nữ anh hùng Bùi Thị Cúc (một trong những tấm gương tiêu biểu của lực lượng Công an nhân dân Việt Nam), người con gái quê hương Hưng Yên, người Cộng sản kiên trung, bất khuất, mưu trí, dũng cảm, Chị đã anh dũng hy sinh khi vừa tròn tuổi 20. Tên tuổi của Chị đã đi vào sử sách với sáu chữ vàng: "Sống anh dũng- chết vẻ vang" do Chủ tịch Hồ Chí Minh trao tặng.

Liệt sỹ CAND Bùi Thị Cúc tên thật là Trần Thị Lan, sinh năm 1930 tại làng Vân Mạc, xã Quang Trung, huyện Ân Thi, nay là thôn Vân Mạc, xã Vân Du, huyện Ân Thi, tỉnh Hưng Yên. Sinh ra trong một gia đình nông dân nghèo, nhưng giàu truyền thống cách mạng, nhà có 7 anh chị em, chị là con thứ 5. Bố mất khi chị còn nhỏ, do nhà nghèo nên từ khi 9 tuổi chị đã phải đi làm con nuôi - thực chất là con ở trừ nợ cho gia đình địa chủ trong làng. Khi cách mạng tháng 8 năm 1945 thành công, được chia ruộng đất, chị được trở về đoàn tụ với gia đình. Trong gia đình giàu truyền thống cách mạng, lại sẵn có lòng yêu nước và tính cần cù, chị giác ngộ cách mạng từ rất sớm, bốn anh trai và chị lần lượt tham gia hoạt động cách mạng, hai anh Trần Đình Cương và Trần Đình Kỷ là bộ đội, anh Trần Đình Vĩ là xã đội phó và người dẫn dắt Chị đến với cách mạng chính là người anh trai cả, cụ Trần Đình Bình (tức Bình Tích), một lão thành cách mạng, nguyên là Bí thư huyện ủy huyện Ân Thi lúc bấy giờ. Chị tích cực học bình dân học vụ và hăng hái tham gia sinh hoạt đoàn thể ở địa phương như: thanh niên, phụ nữ và làm công tác dân vận, chị làm công tác dân vận rất tốt. Được các đồng chí đảng viên tin tưởng giao nhiệm vụ và rèn luyện, thử thách, nên mọi nhiệm vụ được giao, dù bất kỳ hoàn cảnh nào chị đều hoàn thành xuất sắc. Cuối năm 1947 chị được kết nạp vào Đảng Cộng sản Việt Nam- là nữ Đảng viên trẻ nhất xã, làm cán bộ phụ nữ xã, rồi làm cán sự Hội Phụ nữ huyện Ân thi.

Những năm 1947, 1948 cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp ngày càng cam go ác liệt, địch ra sức khủng bố, đàn áp phong trào Cách mạng ở địa phương, nhiều nơi lâm vào hoàn cảnh khó khăn, gian khổ. Những ngày tháng đó, Ân Thi là một huyện "nóng" của tỉnh Hưng Yên, quân địch đóng bốt và lập căn cứ vùng tề ở hầu hết các xã trọng điểm, xã Quang Trung có 12 thôn thì có 4 thôn lập tề. Chúng xây dựng bốt Cảnh Lâm để khống chế các vùng lân cận và kiểm soát quốc lộ số 5. Tên Nguyễn Doãn Súy làm xếp bốt, Nguyễn Doãn Tín và Nguyễn Doãn Nhi (anh em vợ Súy), đều làm việc ở phòng nhì, chúng là địa chủ gian ác rất nguy hiểm cho cách mạng, chúng sử dụng nhiều tên Việt gian thu thập tin tức, lùng bắt cán bộ ta, bắt nhân dân phải quy hàng để phục dịch cho bộ máy cai trị của chúng.

Thực hiện đường lối của Trung ương, Tỉnh ủy Hưng Yên chủ trương bằng mọi cách phải giữ vững phong trào ở cơ sở, tăng cường cán bộ, giữ đất, giữ làng, tích cực phát triển lực lượng làm thất bại âm mưu bình định của địch, tổ chức lực lượng phá tề, trừ gian, đặc biệt tập trung tiêu diệt những tên Việt gian phản động nguy hiểm. Đứng trước tình hình đó, Đảng bộ huyện Ân Thi đã chủ trương phá tề, tiêu diệt bọn phản động và những tên đầu sỏ có nhiều nợ máu với nhân dân. Chủ trương của Công an tỉnh là chuyển hướng hoạt động từ "bao vây kinh tế địch" sang "nắm địch tình", phát triển nhân mối trong quần chúng.

Huyện ủy Ân Thi giao nhiệm vụ cho chị Cúc làm công tác địch vận, cử chị đi học lớp bồi dưỡng ngắn ngày ở Hải Dương do ngành Công an huấn luyện. Tháng 12/1949 chị Cúc trở thành cán bộ Công an, được phân công về đội công tác của Công an huyện, làm nhiệm vụ công tác phản gián và địch vận, nắm tình hình, thu thập tin tức, hoạt động của địch trong vùng, với vỏ bọc là cán bộ cầu an, thoái hóa biến chất, buôn bán làm giàu. Ngày ấy, vốn là một cô thôn nữ xinh đẹp, cởi mở, ăn nói có duyên, để thực hiện thành công nhiệm vụ của một nữ chiến sỹ điệp báo, tạo vỏ bọc hoạt động hợp pháp, tổ chức cấp cho chị một số vốn làm nghề buôn bán nhỏ. Nhân dân trong làng, xã và gia đình nghi ngờ chị cầu an, bỏ nhiệm vụ. Đau khổ, nhịn nhục trước những dị nghị và cả những lời nhục mạ của dân làng, chị âm thầm nén lại và vượt lên chính mình vì nhiệm vụ lớn lao mà Đảng và tổ chức giao phó. Hàng ngày với gánh muối trên vai, chị mang bán ở chợ gần bốt Cảnh Lâm thuộc xã Tân Việt, huyện Yên Mỹ để tìm cách làm quen với lính bốt và thu thập tin tức, tình hình địch báo cáo về chỉ huy. Sau một thời gian ngắn, nhờ sự khôn khéo, gan dạ và tính nết dịu dàng, thùy mị, cộng với sắc đẹp, chị đã tiếp cận làm quen với một số binh lính và sếp phòng nhì Nguyễn Doãn Nhi. Đây là tên sếp bốt khét tiếng trong vùng, đã gây nhiều tội ác với nhân dân, làm tổn thất lớn cho các cơ sở cách mạng trong vùng, làm cho một số cán bộ đảng viên của ta bị sa vào tay giặc. Vì nhiệm vụ cấp trên giao, chị đành nén tình riêng để thực hiện kế hoạch "mỹ nhân kế" đối với địch. Nhờ sự thông minh và xinh đẹp, Bùi Thị Cúc đã khiến tên Nguyễn Doãn Nhi hạ quyết tâm bằng mọi cách sẽ lấy bằng được chị làm vợ. Sau khi tạo được vỏ bọc và được tên Nhi tin cậy, chị Cúc đã khéo léo đưa đồng đội (anh Đệ- chính là người yêu của chị) vào hàng ngũ của địch để hoạt động. Qua một số việc làm, các cơ sở của ta đã chiếm được lòng tin của tên Nhi, cho nên những tin tức quan trọng của địch trong vùng đều bị ta nắm được và kịp thời có chủ trương đối phó.

Thực hiện kế hoạch chỉ đạo của tổ chức Công an, chị Cúc mời tên Nhi đến nhà chị bàn chuyện, lực lượng của ta được bố trí sẵn, chờ tên Nhi đến là ra tay tiêu diệt. Quen như những lần trước đây, sáng ngày 12/5/1950, tên Nhi ăn mặc bảnh bao, hào hứng đến nhà ông Ba (chú ruột chị) ở thôn Vân Mạc. Khi tên Nhi đến, theo kế hoạch, chị Cúc đi gọi anh Đệ, cụ Ba đang sang hàng xóm xin chè, anh Đệ đến và vào nhà trước để nói chuyện, bất ngờ anh Đệ ôm ghì lấy tên Nhi, còn anh Mỡ từ phía sau lao lên đoạt khẩu súng và lấy dao đâm nó luôn mấy nhát. Vốn to khỏe, nên tuy bị thương nặng, tên Nhi vẫn vùng khỏi tay hai anh và bỏ chạy ra cổng, nhưng vừa ra đến cổng thì bị cụ Ba ngăn lại. Liền sau đó, anh Đệ và anh Mỡ kịp thời túm được và kết liễu đời hắn. Tên Nhi đã phải đền tội, ta thu được 01 súng ngắn, 01 cặp tài liệu và rút ra căn cứ, an toàn. Xác tên Nhi được kéo ra ruộng khoai mới giỡ ở gần đó, vùi vội xuống.

Bị mất tên quan ba, ngay chiều hôm đó, thằng Tín- em trai Nhi, cho lính vây ráp, càn quét thôn Vân Mạc và các thôn lân cận, chúng bắt đi hơn 40 người, trong đó có một số là Đảng viên về giam dưới hầm, không cho ăn uống, chúng đã đánh đập, tra khảo rất dã man hòng tìm ra người đã giết tên Nhi.

Sau khi hoàn thành nhiệm vụ, chị Cúc tạm lánh về thôn Yến Đô (thôn bên cạnh) để chờ rút về khu an toàn, nhưng do bị chỉ điểm nên vào lúc gần tối chị đã bị bắt. Chúng đem chị về giam ở bốt Cống Tráng, bọn thằng Tín điên cuồng dùng mọi cực hình tra tấn, dụ dỗ, hăm dọa chị không khác thời trung cổ, chúng vừa đánh vừa hỏi: "đứa nào giết ông Nhi". Nhưng chúng đã không thể khuất phục được người con gái 20 tuổi, với thân hình mảnh dẻ nhưng ý chí kiên cường, chị giữ vững khí tiết của người Đảng viên Cộng sản, trước sau chị một mực trả lời: "không biết".

Sáng hôm sau, chúng tìm được xác tên Nhi ở ruộng khoai. Khi đó, chúng đem chị từ Cống Tráng về giam ở bốt Cảnh Lâm và tiếp tục áp dụng những đòn tra tấn vô nhân đạo gấp bội. Chúng dùng dao sắc rạch người chị theo hình quả trám làm khắp người chị rỉ máu đỏ lòm. Khi biết chúng đã tìm được xác tên Nhi và hơn 40 người dân Vân Mạc đang bị chúng giam giữ, đánh đập, cứ mỗi lần bị tra tấn và hỏi ai đã giết tên Nhi, chị cứng cỏi nhận: "chính tao giết nó để trừng trị tên phản bội", "chỉ một mình tao hành động!". Chúng liên tiếp tra hỏi nhưng trước sau chị chỉ một mực trả lời như thế.

Trong những ngày gia đình thằng Tín chuẩn bị chôn cất tên Nhi, chúng đem trói chị Cúc vào một gốc cây ở ngõ, anh em, mẹ tên Nhi mỗi lần đi qua lại nơi đó đều đấm, đá, tát, cầm liềm, cầm dao xỉa và rạch vào người chị. Dã man hơn, thằng Tín chí mũi dao, rạch một đường dọc bầu vú Cúc. Đến tối, sợ du kích phá bốt cứu Cúc, chúng lại đem chị lên Cống Tráng, tra tấn đến chết đi sống lại... Sau những trận đòn thù khốc liệt, chị yếu hẳn, nói khàn khàn không thành tiếng nữa. Trên người chị lúc bấy giờ chỉ còn lại một manh quần rách tả tơi, bê bết máu, mái tóc dài đen như mun đã bị cắt gọt nham nhở, bết dày máu khô. Chị nói với anh em bị giam chung một nơi: "Tôi nhận cả về tôi rồi, đừng ai khai gì cả". Chị lại dặn các đồng chí đảng viên có mặt "Thế nào nó cũng giết tôi. Dù chết tôi cũng không khai ai cả, các đồng chí cứ yên tâm. Chúc các đồng chí ở lại mạnh khỏe. Có gặp mẹ tôi, nhờ các đồng chí động viên cụ giúp tôi". Không khai thác được gì từ chị Cúc, chúng tha hầu hết bà con làng Vân Mạc, chỉ giữ lại chị và mấy người.

Bất lực trước sự hiên ngang và ý chí kiên cường của chị, sáng ngày 15/5/1950 (tức ngày 29/3 âm lịch), giữa phiên chợ Cảnh Lâm, bọn lính kéo đến, chia nhau gác cổng chợ và càn mọi người ra chân đê, lúc đó mọi người mới biết là sắp phải chứng kiến cảnh chúng hành hình chị Cúc. Đám đông đang ồn ào xô đẩy chợt lặng đi, bọn lính dẫn chị Cúc từ bốt Cống Tráng đến. Chị đi trước, đầu tóc rũ rượi, trên người chỉ còn chiếc quần rách nát. Tuy mặt mũi tím bầm, sưng húp, lưng và ngực bị rạch ngang dọc, máu bê bết, nhưng đôi mắt chị vẫn sáng long lanh và dáng đi kiêu hãnh, bình thản một cách lạ thường. Chúng trói quặt hai tay chị ra sau lưng, vừa đi chúng vừa xỉa dao vào lưng chị, vừa thúc dục và chửi rủa. Chúng cố tình giở trò man rợ ấy để khủng bố dân chúng. Đi sau chị là thằng Tín và bọn tay sai. Cứ thế, chúng dong chị Cúc theo dọc đê đến nơi chúng hành hình. Ở đây, chúng đào 1 hố sâu 2m, đóng 2 chiếc cọc tre, sau đó giăng 2 tay chị vào 2 cọc, treo chị lơ lửng trên miệng hố như hình Giê-su chịu nạn. Cuộc hành hình man rợ trước sự chứng kiến của hàng ngàn người dân trong vùng hòng làm lung lạc ý chí của Đảng viên và nhân dân ta.

Đầu tiên, thằng Tín cầm con mã tấu dài đến sát miệng hố dí vào mặt chị Cúc, hét lớn: "Cúc, ai giết anh tao?", "tao giết!". Thanh mã tấu giơ lên, nó phạt luôn hai bầu vú chị hất xuống hố, máu đỏ lòm khoang ngực. Chị đưa mắt nhìn về phía nhân dân (những người bị chúng lùa đến để bắt buộc phải chứng kiến cuộc hành hình nhằm khủng bố tinh thần dân chúng, đồng thời cũng là những người thay mặt nhân dân trong vùng tiễn biệt chị), với cặp mắt ngời khí sắc, như muốn nhắc nhở những người dân, hãy hiên ngang không lùi bước. Chị cố gắng hô: "Hồ Chủ tịch muôn năm". Thấy thế, chúng điên cuồng, một thằng túm tóc giật ngửa đầu chị về phía sau, thằng Tín cầm dao đâm mạnh vào cổ chị vừa hét to: "tao giết mày như mày đã giết anh tao". Mọi người rùng mình khiếp hãi. Những la ó, gào thét phẫn nộ nổi lên. Dòng máu đỏ theo lưỡi dao phụt mạnh vào mặt nó. Nổi xung, nó giật lấy cái mã tấu của thằng lính đứng cạnh, hằn học đâm liên tiếp vào chị rồi vung tay chặt đứt lìa hai tay chị Cúc, chị rơi tụt xuống hố. Tên quan ba Pháp run run tay làm dấu thánh giá trước khi bước lên, đưa mũi súng ngắn bắn vào đầu chị. Hai tên khác cắt rời hai tay chị ra khỏi cọc tre, gạt xuống hố, lấp đất.

Chị Cúc đã hiên ngang, kiên cường, anh dũng hy sinh, thể hiện phẩm chất cao quý của người Đảng viên Cộng sản, người chiến sỹ Công an Cách mạng, người phụ nữ kiên trung, bất khuất. Gương chiến đấu, hy sinh của nữ chiến sỹ CAND Bùi Thị Cúc đã được đồng bào, đồng chí vô cùng cảm phục, nén đau thương, căm phẫn và uất ức chờ ngày trả thù cho Chị - người con gái tận trung với Đảng, tận hiếu với dân, với nước.

Tinh thần hi sinh và hành động dũng cảm của chị Cúc đã vang xa trên khắp đất nước, được Hồ Chủ tịch theo dõi sát, thăm hỏi địa phương và gia đình. Ghi nhận công lao và sự hy sinh anh dũng của người Cộng sản trẻ tuổi, người chiến sỹ Công an cách mạng, ngày 15/1/1952 Chủ tịch Hồ Chí Minh đã ký Sắc lệnh số 77/SL truy tặng đồng chí Bùi Thị Cúc Huân chương độc lập hạng III và 6 chữ vàng: "Sống anh dũng, chết vẻ vang". Ngày 03 tháng 8 năm 1995, nhân kỷ niệm 50 năm ngày truyền thống lực lượng Công an nhân dân Việt Nam, Đảng, Nhà nước đã tuyên dương và Chủ tịch nước ký Quyết định số 499-KT/CTN truy tặng danh hiệu Anh hùng lực lượng vũ trang nhân dân đối với liệt sỹ Bùi Thị Cúc (tức Trần Thị Lan).

Để đời đời mãi nhớ ơn người nữ Anh hùng liệt sỹ Công an nhân dân, năm 1998, nhân dịp kỷ niệm 50 năm ngày Chủ tịch Hồ Chí Minh ra Lời kêu gọi thi đua Ái quốc, 50 năm có Sáu điều Bác Hồ dạy CAND, Bộ Công an đã đúc 2 tượng liệt sỹ Bùi Thị Cúc bằng đồng, một bức được đặt trang trọng tại bảo tàng CAND Việt Nam, một bức trao tặng cho Công an Hưng Yên, được trang trọng đặt tại đại sảnh, trước mặt Hội trường lớn, trong khuôn viên trụ sở Công an tỉnh Hưng Yên, số 6, đường Bạch Đằng, phường Minh Khai- thành phố Hưng Yên, tỉnh Hưng Yên. Năm 2013, lãnh đạo Công an tỉnh đã đầu tư xây dựng mới đền tưởng niệm anh hùng liệt sỹ CAND Bùi Thị Cúc, đặt trang trọng ngay trong khuôn viên vườn hoa trụ sở Công an tỉnh (số 45, đường Hải Thượng Lãn Ông, phường Hiến Nam, thành phố Hưng Yên, tỉnh Hưng Yên). Tháng 5/2016, Hội phụ nữ Công an tỉnh đã tham mưu Giám đốc Công an tỉnh phát động và được toàn thể lãnh đạo, CBCS Công an toàn tỉnh nhiệt tình hưởng ứng, đóng góp kinh phí, dựng tượng bán thân nữ anh hùng liệt sỹ CAND Bùi Thị Cúc tặng gia đình, tu sửa cung thờ tại gia đình, sơn sửa nghĩa trang liệt sỹ xã Vân Du- nơi có mộ phần nữ AHLS CAND Bùi Thị Cúc và trang trọng tổ chức lễ khánh thành, dâng hương tri ân vào đúng dịp 27/7/2016.

Đã trở thành truyền thống, hàng năm, vào những dịp lễ, tết hoặc khi tổ chức các sự kiện, Hội nghị của Công an tỉnh, lãnh đạo cùng cán bộ chiến sỹ Công an Hưng Yên đều thực hiện nghi lễ dâng hương, hoa và báo công trước anh linh Anh hùng liệt sỹ CAND Bùi Thị Cúc. Nơi thờ Anh hùng liệt sỹ CAND Bùi Thị Cúc tại gia đình và nghĩa trang xã Vân Du, huyện Ân Thi cũng đã trở thành địa chỉ đỏ để các tập thể, cá nhân trong và ngoài lực lượng Công an tỉnh tổ chức về nguồn, giáo dục truyền thống, khơi dậy niềm tự hào dân tộc đối với lớp lớp cán bộ hôm nay.

Tự hào và tiếp nối truyền thống anh hùng của dân tộc, của quê hương cũng như gương chiến đấu kiên cường, bất khuất, anh dũng hy sinh của nữ Anh hùng liệt sỹ CAND Bùi Thị Cúc, các thế hệ lãnh đạo và CBCS Công an tỉnh Hưng Yên nói chung, các thế hệ nữ CBCS Công an Hưng Yên nói riêng luôn nêu cao tinh thần đoàn kết, không ngừng tu dưỡng, rèn luyện phẩm chất đạo đức cách mạng, nâng cao năng lực, trình độ, năng động, sáng tạo hoàn thành xuất sắc nhiệm vụ chính trị được giao, góp phần viết tiếp trang sử hào hùng mà các thế hệ cha anh đã để lại, bảo vệ vững chắc an ninh quốc gia, giữ gìn cuộc sống bình yên cho nhân dân, xây dựng quê hương Hưng Yên nói riêng và đất nước Việt Nam nói chung ngày càng giàu mạnh, văn minh./.

P.T.T

Hành hình Đồng chí Bùi Thị Cúc

Quyết định của Chủ tịch nước
Truy tặng danh hiệu anh hùng liệt sỹ LLVT nhân dân đối với đồng chí Bùi Thị Cúc

Bà Võ Thị Hằng- mẹ anh hùng Bùi Thị Cúc gặp mẹ Anh hùng Doi-a tại Liên Xô năm 1953

Khuôn viên đền thờ nữ anh hùng liệt sĩ Bùi Thị Cúc
trong khuân viên trụ sở 14 tầng Công an tỉnh Hưng Yên
(Số 45, đường Hải Thượng Lãn Ông, phường Hiến Nam, thành phố Hưng Yên)

Đền thờ nữ anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc
trong khuôn viên trụ sở 14 tầng Công an tỉnh
(Số 45 - Hải Thượng Lãn Ông - P. Hiến Nam - TP. Hưng Yên)

Tượng đài nữ anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc
trong khuôn viên trụ sở 14 tầng Công an tỉnh
(Số 45 - Hải Thượng Lãn Ông - P. Hiến Nam - TP. Hưng Yên)

Đồng chí Thượng tướng Tô Lâm Ủy viên Bộ chính trị - Bộ trưởng Bộ Công an cùng các đồng chí lãnh đạo tỉnh, lãnh đạo Công an tỉnh Hưng Yên trồng cây lưu niệm bên cạnh đền thờ AHLS Bùi Thị Cúc tại trụ sở Công an tỉnh (tháng 02/2018)

Cung thờ anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc
tại gia đình (chụp năm 1998)

Cổng làng Vân Mạc

Đồng chí Giám đốc Phạm Văn Thụy thắp hương tri ân anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc (năm 1998)

Các đồng chí Lãnh đạo Công an tỉnh cùng đại diện Hội phụ nữ, CA Hưng Yên và lãnh đạo xã Vân Du, Ân Thi ôn lại những chiến công của anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc

ĐC Thiếu tướng Nguyễn Văn Tính,
Thứ trưởng Bộ công an trao tặng Công an tỉnh Hưng Yên
bức tượng anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc, (năm 1998)

Lãnh đạo các đơn vị
thắp hương tri ân anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc, (năm 1998)

Trường mầm non Bùi Thị Cúc khánh thành (năm 2002)

Lãnh đạo Công an tỉnh, Ban Công tác phụ nữ và lãnh đạo các đơn vị thăp hương tri ân tại nghĩa trang liệt sỹ xã Vân Du nhân dịp kỷ niệm ngày truyền thống lực lượng Công an nhân dân (năm 2000)

Đồng chí Lê Hồng Anh, Bộ trưởng Bộ công an
và các đồng chí lãnh đạo Công an tỉnh Hưng Yên thắp hương tri ân
anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc tại trụ sở Công an tỉnh, (năm 2004)

Đồng chí Thượng tướng Nguyễn Khánh Toàn,
Thứ trưởng thường trực Bộ công an thắp hương tri ân anh hùng liệt sỹ
Bùi Thị Cúc tại trụ sở Công an tỉnh Hưng Yên (năm 2010)

Đại diện Ban chấp hành Hội phụ nữ Bộ Công an và Công an tỉnh tri ân anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc nhân ngày khánh thành đài tưởng niệm anh hùng liệt sỹ tại trụ sở 14 tầng Công an Hưng Yên, (năm 2013)

Phụ nữ Công an 03 tỉnh (Hưng Yên, Thái Bình, Hải Dương) thắp hương tri ân Anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc (tháng 3năm 2015)

Góc ảnh tại phòng truyền thống
Công an tỉnh Hưng Yên

Tượng khuôn mẫu anh hùng liệt sỹ Công an nhân dân Bùi Thị Cúc Công an tỉnh đúc tặng gia đình

Bài viết được đăng trên báo Người Hà Nội tháng 10/1994

Cái chết oanh liệt của Bùi Thị Cúc

người con gái "Sông" anh dũng chết về vang"

Chị Bùi Thị Cúc, chính tên là Trần Thị Lan, sinh năm 1930 tại thôn Vân Mạc, xã Quang Trung, huyện Ân Thi cũ, tỉnh Hải Hưng trong một gia đình nông dân nghèo lại đông con. Ông Trần Đình Ất thân sinh ra chị, mất từ lúc chị mới 12 tuổi, để lại vợ là bà Võ Thị Hằng 7 người con. Bốn anh trai và chị Cúc lần lượt tham gia hoạt động bí mật, công tác, bộ đội... góp phần xây dựng và bảo vệ chính quyền cách mạng. Hai anh Trần Đình Cường, Trần Đình Kỷ là bộ đội, anh Trần Đình Vi là cán bộ địa phương và chị Cúc, người con gái duy nhất đều hy sinh về vang trong cuộc kháng chiến chống thực dân Pháp xâm lược.

Dưới đây là lời kể lại của cụ Trần Đình Bình, tức Bình Tích, năm nay đã 82 tuổi, là anh cả, chị Bùi Thị Cúc, thời gian đó là huyện ủy viên Ân Thi, về cái chết oanh liệt của người em gái:

Sau khi đã du tên Nhi là một nhân viên phòng nhì của Pháp ở Bốt Cảnh Lâm rất xảo quyệt và chống phá cách mạng một cách điên cuồng - xuống thôn Vân Mạc, chị Bùi Thị Cúc lánh đi, để anh Đệ, người yêu của chị và một công an Việt dũng là anh Mỗ trực tiếp giết nó.

Quen như những lần trước đây thường được chị Cúc hẹn xuống Vân Mạc trò chuyện, sáng ngày 12 tháng 5 năm 1950, tức là 26 tháng 3 Âm lịch, tên Nhi ung dung tới nơi hẹn ở nhà chú ruột chị là ông Ba. Anh Đệ đưa nó vào, rồi bất chợt ôm chặt lấy nó, để anh Mỗ từ chỗ nấp xông ra đoạt khẩu súng ngắn và lấy dao đâm nó tuôn mấy nhát. Thằng này khỏe mạnh lực lưỡng, nên tuy bị thương nặng, nó vẫn hất mạnh vùng mạnh khỏi tay hai anh, bỏ chạy. Ra đến cổng, nó bị ông Ba ngăn lại để hai anh tiếp tục kết liễu gọn đời tên phản phúc.

Sau đó, anh Đệ và anh Mỗ mang chiếc cặp tài liệu

và khẩu súng vừa đoạt được nhanh chóng rút - Các tên Nhi được ông Ba và hàng xóm kéo ra ruộng khoai mới giờ ở gần đó, vui vui xuống -,

Trưa hôm ấy, thằng Tín cho lính đi lục sạo để tìm anh nó vì, nó linh cảm thấy, là thằng này đã bị giết - Chiều 12-5-1950 Tín đem quân vây ráp, càn quét thôn Vân Mạc và các thôn lân cận rất dữ dội - Cuối cùng, vào lúc gần tối, chúng đã bắt được chị Cúc ở thôn Yên Phố, đem chị về giam ở bốt Công Tráng và hôm sau, chúng cũng tìm được xác thằng Nhi ở ruộng khoai vì có người bị đánh giữa đại nên đã khai ra...

Bắt được chị Cúc, bọn thằng Tín đã điên cuồng đánh đập chị rất tàn bạo - Chị đã phải chịu những ngón đòn thư cực kỳ man rợ không khác thời Trung Cổ - Chúng hi vọng sẽ khuất phục được người con gái 21 tuổi mảnh dẻ yếu ớt ấy - Nhưng chúng đã thất vọng vì chị nghiến răng chịu đựng không khai nửa lời - Hôm đầu, bọn giặc vừa đánh vừa hỏi:

- Ông Nhi đâu? Địa nào giết ông Nhi?

Chị một mực trả lời: "Không biết"

Sau khi đã tìm thấy xác tên Nhi, chúng đem chị từ Công Tráng về giam ở bốt Cai Lân, và áp dụng những thủ đoạn tra tấn vô nhân đạo gấp bội - Chúng dùng dao sắc rạch người chị theo đường sống mũi, trán, lưng khắp người chị rỉ máu đỏ lòm - Khi biết chúng đã tìm thấy xác tên Nhi và hơn bốn chục người dân Vân Mạc đang bị chúng giam giữ đánh đập, cứ mỗi lần bị chúng tra tấn và hỏi ai giết tên Nhi thì chị cũng cười nhẫn ngay:

- Chính tao giết nó để trừng trị tội phản bội...
- Địa nào nữa?
- Chỉ một mình tao hành động thôi!

Chúng lại tiếp tục hành hạ để tra hỏi chị những trước sau, chị chỉ một mực trả lời như thế -

Trong những ngày gia đình thằng Tín chuẩn bị chôn

sát thằng Nhi, chúng đem trói chị Cúc vào một gốc cây ở ngoài ngõ. Anh em con cháu thằng Nhi mỗi lần qua lại nhổ đó, đều đấm, đá, tát, cầm liềm, cầm dao rựa và rạch vào người chị Cúc. Dã man cũ độ là có địa con cầm dao cạo hớt tóc hai đầu vú chị, nơi là để thử dao... Sau những trận đòn thù khốc liệt, chị Cúc yếu hẳn, nói khàn khàn không thành tiếng nữa. Trên người chỉ lúc bấy giờ, chỉ còn lại một mảnh quần rách tả tơi, bê bết máu, ruồi nhặng vây quanh đen kịt.

Chị nói với anh em cùng bị giam chung một nhà:
- Tôi nhận cả về tôi rồi -, Đừng khai gì cả...

Chị lại dặn các đồng chí đang viện có mặt:
- Thế nào nó cũng giết tôi. Nhưng chết tôi cũng không khai ai cả, các đồng chí cứ yên tâm. Chúc các đồng chí ở lại mạnh khỏe. Có gặp mẹ tôi, nhờ các đồng chí động viên cụ giúp tôi.

Không khai thác được gì hơn ở chị, chúng tha hồ hết bạ con làng Văn Mạc về, chỉ giữ chị và mấy người ở lại...

Ngày 15 tháng 5 năm 1950 (29 tháng 3 âm lịch) mọi người trong chợ Cảnh Lâm đang mua bán tấp nập thì thấy bọn lính kéo đến, chia nhau gác các cổng chợ và cấm mọi người ra vào chợ. Lúc đó mọi người mới biết là họ sắp phải chứng kiến cảnh chúng hành hình chị Cúc. Những người yêu mến, thương đồng bào, không muốn phải mục kích cảnh tượng đau lòng ấy - nên mặc dù chúng gác rất gắt gao và cấm rất chặt chẽ, một số người đã tìm cách thoát ra khỏi phạm vi chợ.

Bọn lính dẫn chị Cúc từ bốt Cống Trắng đến. Chị đi trước, đầu tóc rũ rượi, trên người chỉ còn có chiếc quần rách nát. Tuy mặt mũi thâm tím, lưng và ngực bị rạch, máu đọng đã khô lại bê bết, nhưng đôi mắt

trong trẻo của chị vẫn sáng long lanh và thản nhiên một cách lạ lùng. Chúng trói quặt hai tay chị ra sau lưng. Vừa đi chúng vừa cầm dao xỉa vào lưng chị, vừa thúc giục và chửi rủa. Đi sau chị là thằng Tín và bọn tay sai. Cứ như thế, chúng nó dong chị Cúc theo đọc quãng đê đến nơi chúng hành hình chị.

Ở đây, bọn giặc đã đào sẵn một hố sâu, hai bên miệng có chôn 2 cọc tre vững chãi. Chị Cúc bị chúng trói chặt hai tay vào cọc tre, người lơ lửng trên miệng hố. Cuộc hành hình man rợ bắt đầu.

Đầu tiên, thằng Tín là em ruột tên phản bội bị giết, dúi dao vào mặt chị Cúc, hét lớn:

- Mày có khai không?
- Tao không biết!

No xéo luôn hai bầu vú của chị hất xuống hố.

Chị đau xót đưa mắt nhìn lại đồng bào đang đứng vây quanh, những người bị chúng lùa đến để bắt buộc phải chứng kiến cuộc hành hình đê hèn bỏ tinh thần họ đồng thời cũng là những người thay mặt nhân dân trong vùng có mặt để vĩnh biệt chị. Tuy thân hình chị bị kẻ địch làm cho héo hon, tiều tụy, nhưng cặp mắt đen nhánh vẫn ngời khí sắc, rực ánh căm thù, như muốn nhắc nhở những người đang sống hãy trả thù cho những người đã anh dũng ngã xuống trong cuộc chiến đấu một mất một còn với kẻ thù để giải phóng mảnh đất quê hương yêu dấu.

Chị gắng hết sức bình sinh:

- Hồ Chủ Tịch muôn năm!
- Đảng Lao Động Việt Nam muôn năm!

Thấy thế, chúng điên cuồng - Một thằng tiến tới giật ngửa đầu chị về phía sau - Thằng Tín vớ cầm dao đâm mạnh vào cổ chị vừa hùng hổ:

- Tao giết mày như mày đã giết anh tao!

Dòng máu đỏ, theo lưỡi dao phut mạnh vào mặt nó. Nó xung, thằng Tín giật lấy cái mã tấu ở tay thằng lính đứng cạnh nó, chặn hoc đầu liên tiếp vào âm hộ chị, rồi vung tay, chặt đứt lìa hai tay chị. Chị rớt tut! xuống hố. Bên quan ba Pháp lại gần, rút súng ngắn bắn vào đầu chị. Hai tên khác của rớt, hai bàn tay chị Cúc ra khỏi cơ thể, gạt cả xuống hố, lấp đất....

Cuộc hành động dã man của kẻ thù tàn bạo, các bà con được chứng kiến những phut cuối cùng của chị, đầu cô, nét mặt, dặn lòng nén đau thương, cầm phẫn và rất giữ chừa chan, để chờ ngày trả thù cho chị, người con gái tận trung với Đảng và thần hiếu với dân với nước.

Tinh thần hy sinh và hành động dũng cảm của chị Cúc đã vang xa trên khắp đất nước ta, được Hồ Chủ Tịch theo dõi sát sao, thăm hỏi địa phương và gia đình, truy tặng chị danh hiệu "Dũng anh dũng, chết vẻ vang". Chính phủ cũng truy tặng chị Huyền Chương thể lập hạng bé (NĐ số 77 ngày 15-11-1952) Bạn bè thế giới đánh giá trân trọng tấm gương chói lọi của chị, gọi chị là "Người con gái Việt Nam quang vinh" - Báo nhác: "Liên Xô có Đôi-a, Việt Nam có Bùi Thị Cúc" cũng ra đời vào thời gian đó.

Xuất phát từ thành tích của phong trào du kích Hoàng Ngân của tỉnh Hưng Yên cũ, của huyện Ân Thi và đặc biệt là tinh thần dũng cảm hy sinh của chị Bùi Thị Cúc, năm 1953, cụ Võ Thị Hằng là mẹ chị Cúc được cử vào đoàn đại biểu phụ nữ Việt Nam đi dự hội nghị các bà mẹ bảo vệ hòa bình thế giới, do bà Hoàng Thị Ái làm Trưởng đoàn. Đoàn đã được Chính phủ Liên Xô mời ở lại thăm đất nước Xô Viết một thời gian. Trong những ngày liên lại quê hương tươi đẹp của Cách Mạng tháng Mười

vĩ đại, Cụ Hằng đã gặp bà mẹ của nữ anh hùng Đô-i-a - tuy là

I

Hình I - Cụ Võ Thị Hằng và Cụ Mẹ của Đô-i-a ở Hội nghị các bà mẹ bảo vệ hòa bình thế giới

Hình II - Cụ Võ Thị Hằng và Cụ Mẹ của Đôi-a trao đổi huy hiệu cho nhau, vô cùng xúc động...

II

hai bà mẹ ở hai nước cách nhau hàng vạn dặm, nhưng đều giống hệt nhau ở một điểm là đều yêu nước thiết tha, đều hy sinh con gái thương yêu của mình cho công cuộc giải phóng Tổ quốc. Gặp nhau, hai bà đều vô cùng xúc động, đều cảm thấy rất tự hào vì hai người con gái đã cống hiến tuổi xuân sức trẻ của mình cho Tổ quốc và đã hy sinh oanh liệt, được thế giới biết đến và đánh giá cao... Khi về đến Việt Bắc, Cụ Hằng hết vinh dự được gặp Bác Hồ, được ăn cơm với Bác.

Bác Hồ ân cần thăm hỏi Cụ Hằng, nhắc nhở Cụ và nhân dân, phụ nữ vùng địch hậu cố gắng chiến đấu giành giật khó khăn, khắc phục khó khăn, lập thành tích xuất sắc hơn nữa để hoàn thành toàn quân mau chóng tiến tới Tổng phản công, giành lại đất nước.

Cụ Hằng đã thay mặt phụ nữ quê nhà hứa sẽ tích cực đóng góp với Đảng nhiều hơn nữa để xứng đáng với sự quan tâm chăm sóc của Đảng, của Bác.

Cụ Võ Thị Hằng mất năm 1984, hưởng thọ 90 tuổi.

Trần Gia Tuyến ghi

Trân trọng kính gửi: --- Báo - Người - Mẹ ---

Cập thể Đại học Y khoa ngày 30/10/94
Trần Gia Tuyến

Lãnh đạo Công an tỉnh kiểm tra việc đúc tượng
(Tháng 6/2016)

Lãnh đạo Công an tỉnh và lãnh đạo các đơn vị chứng kiến công tác đúc tượng tại sân trụ sở Công an tỉnh (Tháng 6/2016)

Dâng Tượng vào khuôn viên
cung thờ tại gia đình (tháng 7 năm 2016)

Toàn cảnh buổi lễ dâng Tượng vào khuôn viên cung thờ tại gia đình (tháng 7 năm 2016)

Lễ tặng tượng cho gia đình nhân kỷ niệm
70 năm ngày Truyền thống lực lượng Anh ninh nhân dân
(12.7.1946-12.7.2016)

Đồng chí Đỗ Đình Hào
Giám đốc Công an tỉnh phát biểu tại lễ trao tặng tượng

Chuẩn bị lễ báo công hoàn thành các phần việc tri ân anh hùng liệt sỹ Công an nhân dân Bùi Thị Cúc tại nghĩa trang liệt sỹ xã Vân Du, (27.7.2016)

Hội Phụ nữ - Đoàn thanh niên Công an tỉnh tổ chức lễ khánh thành phần việc tu sửa nghĩa trang liệt sỹ xã Vân Du, (tháng 7.2016)

Thăm hỏi, tặng quà gia đình
anh hùng liệt sỹ CAND Bùi Thị Cúc (tháng 7.2016)

Dâng hương tại gia đình nhân kỷ niệm 70 năm ngày Truyền thống lực lượng An ninh nhân dân (12.7.1946-12.7.2016)

Đại tá Đỗ Đình Hào, Giám đốc công an tỉnh chụp ảnh lưu niệm cùng gia đình nữ anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc tại trụ sở Công an tỉnh (tháng7.2016)

Đồng chí Đỗ Đình Hào, Giám đốc Công an tỉnh thỉnh chuông tại lễ báo công hoàn thành việc dâng tượng, tu sửa đền thờ Nữ anh hùng liệt sỹ CAND Bùi Thị Cúc (27.7.2016)

Đoàn cán bộ Công an hưu trí
dâng hương tại tượng đài anh hùng liệt sỹ Bùi Thị Cúc

Lãnh đạo Bộ công an và Công an tỉnh dâng hương

Dâng hương tri ân tại nghĩa trang tháng 7. 2017

Thắp hương tri ân
nhân 70 năm ngày Thương binh liệt sỹ

Lãnh đạo Tổng Cục Xây dựng lực lượng
Công an nhân dân dâng hương

Cán bộ Hội, Đoàn dâng lễ
từ Cổng làng Vân Mạc (27.7.2017)

Tổ chức lễ dâng hương nhân 70 năm ngày Thương Binh liệt sỹ (27.7.2017)

Ban chấp hành Hội phụ nữ Công an tỉnh dâng hương, hoa tại đền thờ Nữ anh hùng liệt sĩ Bùi Thị Cúc nhân dịp 8/3/2018
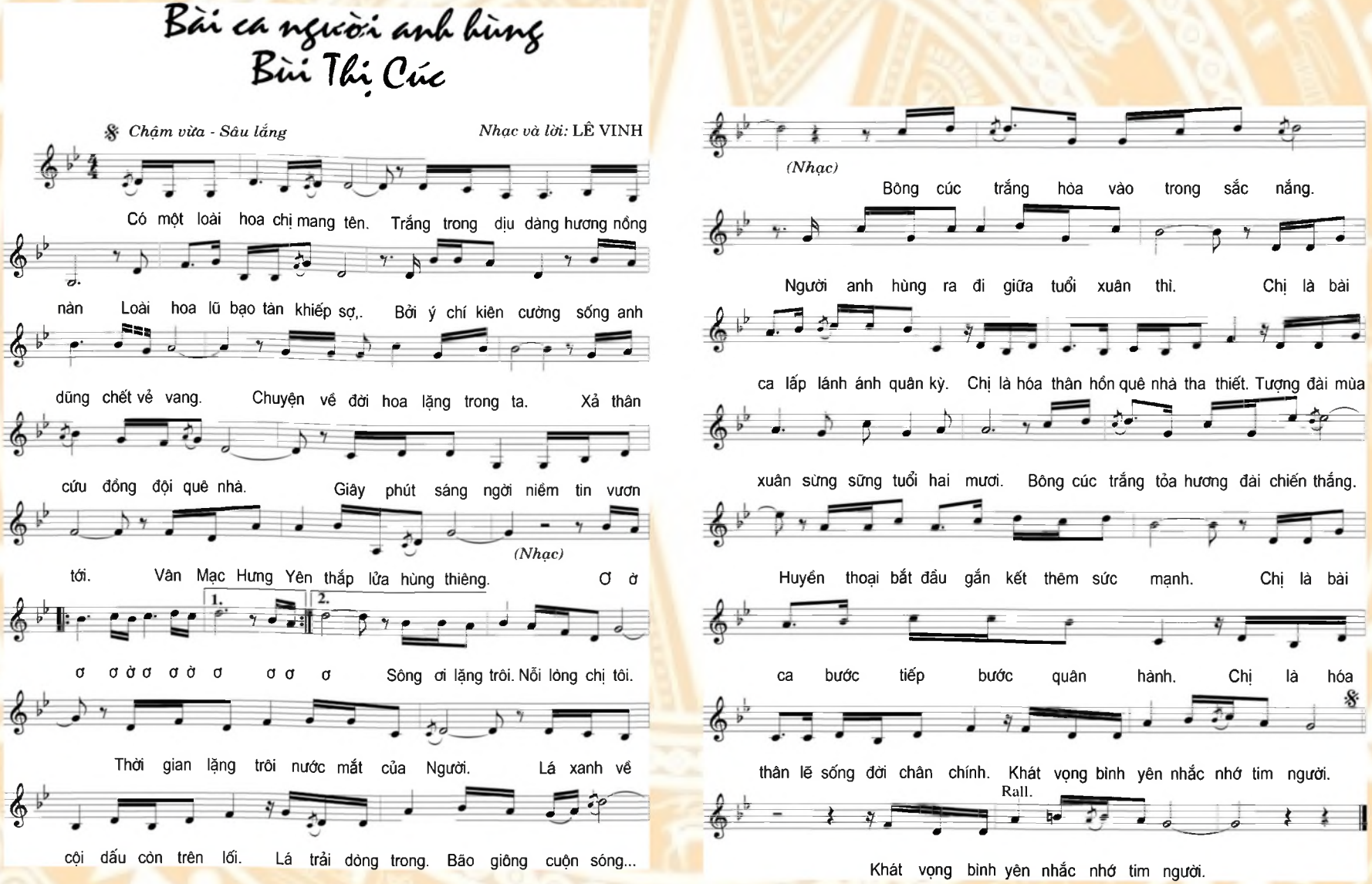
Năm 2016, trong một lần về thăm Hưng Yên được thăm viếng, tìm hiểu về tiểu sử và những chiến công của nữ anh hùng liệt sỹ Công an nhân dân Bùi Thị Cúc, nhạc sĩ Lê Vinh đã thực sự rung động trước gương hy sinh anh dũng, tinh thần kiên trung bất khuất của người con gái anh hùng quê hương Hưng Yên, dâng trào cảm hứng sáng tác ca khúc mang tên "***Bài ca người anh hùng Bùi Thị Cúc***"

